

DE GROENGOUDEN LICHTBAAN VAN MIJN ZAKLAMP

1

Aanvankelijk, de eerste seconden, raak ik
altijd mijn hart aan om te zien of het nog klopt.
Want ik heb het gevoel dat ik sterf.
Ik hou me vast aan de steven en zet mijn masker op.
Ik beweeg mijn benen op en neer.
De wind waait hard.
Hij praat.
Ik luister hoe hij praat.
In de verte, de watermeloenvelden,
het dak van de oude school en de saffraanbloemen.
Het water is koud ondanks de zon,
en de stroming elke dag sterker.
Weldra zal het allemaal verdwenen zijn.
Geloof je dat de camera's van de hele wereld
zich zullen verplaatsen om er verslag over te doen?
Geloof je dat ze het voldoende telegeniek zullen vinden,
Sarah?
Wat maakt het ook uit?
Vastgeklemd aan de steven zie ik mijn hut, een koe
die graast onder de bomen, de reusachtige hemel.
Alles is ver.
Hoe langer hoe verder.
Ik bevestig mijn snorkel. Ik bevestig mijn hoofdlamp

7

zo dat ze niet kan bewegen.

En langzaam trap ik om mijn lichaam loodrecht
te houden.

Daarna neem ik een lange, diepe ademteug
en alles wat ik ken, maar ontvlucht, alles wat
ik niet langer verdraag maar wat blijft bestaan, alles wat ons
overvalt zonder dat we er ooit om hebben gevraagd,
laat ik achter.

Een heerlijk gevoel.

Het beste.

Weldra ga ik onder, ik verdwijnt, maar ben niet bang meer
want mijn hart is het gewoon geworden.

Het water, vol vuilnis, draagt me.

Ik negeer het.

Dode algen.

Ik negeer ze.

Ik wil niets zien van de nacht.

Alles is troebel geel en groen op deze grote diepte.

Het water hoe langer hoe kouder.

Zuiverder.

Als ik mijn lamp uitdeed, zou het donker zijn,
en behalve de luchtbellens die ik spaarzaam
loslaat en het plankton dat me omhult,
zou er niets zijn.

Ik duik dieper.

Hier aangekomen in de afdaling denk ik aan jou in
ons bed, roerloos wellicht, of onder de pruimenboom,
terwijl je de Russische dichters leest van wie je zo houdt.

Majakovski.

Achmatova.

Telkens als je Russische dichters leest, is je hart
een lichtende struik.

Maar ik kan je niet meer zeggen dat ik van je hou.

We hebben Beiroet en Damascus gekend, Parijs, waar
mijn gedichten ons in de zomer van 87 naartoe hebben gebracht.
We hebben zovele malen van elkaar genoten,
samengeleefd zonder dat onze liefde ooit opdroogde,
we hebben angst, honger, eenzaamheid gekend, en nu, nu
ik tegen je praat, ben ik gebroken, Sarah, afgesneden van
mijn eigen leven.

Ik kan het niet meer, klaar!

Als je een kind hebt verloren, of verschillende kinderen,
of een broer, of wie ook die waanzinnig veel voor je
betekende, kun je geen lichtende
struik meer hebben in je hart. Je kunt alleen nog
een belachelijk stukje vreugde hebben. Een nietige strohalp.
En je voelt je zoals ik al die lange tijd:
afgesneden.

Gesloopt.

Ik blijf trappen, soepel, steeds soepeler,
om het water niet te verwonden.

Verwond het niet, oude Almasji.

Helemaal beneden de minaret van de grote moskee.

Ik cirkel eromheen.

Het is zo mooi!

Vissen.

Andere algen, gezwollen als het haar van de doden.

De groengouden lichtbaan van mijn zaklamp.

En hoger, als een insectenvleugel in de wind,
mijn sloepje dat schommelt, mijn houten barquette.

Zonder de zon te vergeten, die me, zelfs hier, blijft
achtervolgen.

Mijn moedervlek doet zeer, maar hier
vermoeien de dingen me niet meer.

Ik voel me goed.

Het is geen fysieke afstand. Het is de tijd.

Ik bereik wat verloren ging.
Ik bereik de verloren tijd.
Op het terras van café Farah zoek ik naar een vrije tafel,
maar vind alleen vissen, hele scholen.
Ze staren me even aan, voor ze verzwinden.
Ik zwem terug naar de sloep.
Ik red een vlinder.
Alles is er nog.
Ik haal adem.
Sommige dagen heb ik de kracht niet
om te duiken.
De wind van de spijt waait te hard en zittend met mijn rug
naar de gevechten denk ik aan mijn jaren in de gevangenis,
en begrijp mijn kinderen, die de wapens hebben opgenomen
en ten strijde zijn getrokken.
Even ben ik van plan ook te gaan vechten.
Ik neem het me voor.
Ik bloos ervan.
Daarna begrijp ik dat er geen vijanden meer zijn.
We zijn alleen.
Alleen zoals in de cel waar ze mijn nagels
doorboorden en op me kwamen pissen.
Mijn nagels doorboren, op me pissen.
Drie jaar.
Ik heb het nooit zo gezegd, vergeef me.
Vanaf de zomer van 87, dag van onze terugkeer uit Parijs,
tot de herfst van 90.
We hadden onze twee zonen al en onze lieve Nazifé.
Ze dwongen me regimegezinde dingen te schrijven, elke dag weer.
Domme regimegezinde dingen.
'Ik hou van onze president. In mijn ogen is hij de
beste van allemaal.
Ik heb nooit een president gezien die zo wijs is als

president al-Assad.

Ik heb van mijn leven nooit een leider gezien als hij.

Ik heb nooit iemand gezien als hij.

Hij is de vader van het volk.

Hij helpt de armen.

Hij is tegen onrecht, tegen corruptie,

een ware Arabier.

Telkens als we door een probleem worden bedreigd,
kan alleen hij de natie op zijn schouders dragen enz.’

Ik ga weer onder water.

Zien wat mijn geheugen niet heeft onthouden.

De bomen.

Op de bodem van het meer staan nog altijd bomen.* Maar je kunt ze
onmogelijk herkennen. Sommige dragen nog altijd
hun knoppen, arme paarse klokjes
als kindertenen.

Als ik mijn lamp richt en mijn hand
naar ze uitsteek, ik wou dat je het zag,
bewegen ze zachtjes, onmerkbaar.

Als kleine knuistjes die vaarwel zwaaien.

Dan moet ik aan onze kinderen denken.

Blijf nog even, Almasji.

Ga niet weg.

Beneden, lager, op een diepte die ik niet kan
bereiken, meen ik de ingebeukte deur te zien, de regenton,
de blauwe gordijnen van het huis en, daarachter, achter de
gordijnen en de gebroken ruiten, mama die naar me glimlacht en me
wenkt om bij haar te komen, papa naast haar.

Ik zwem snel nu.

Als ik mijn ogen opsla, zie ik boven me
kikkers met een vervormd lijfje, gespreide
tenen, blonde en roze buiken, die me aanstaren
alsof ze aan een lichtscherf geplakt zitten.

Mijn sloep lijkt ver weg.
Ik voel het gewicht van het water op mijn hart
zoals de massa die tegen de basis van de stuwdam drukt
en dreigt hem te breken.
Mijn longen zijn helemaal leeg.
Vroeger kon ik niet zo diep afdalen.
Oefening baart kunst. Maar nu heb ik geen lucht meer.
Naar boven, Almasji!
Met mijn armen tegen mijn lichaam zwem ik naar het licht.
De wereld, al die schoonheid vernield door de angst.
Watermeloenvelden, komkommers, licht en lucht.
Daar is mijn hut. Neergeplant tussen twee pieken, drie
meter boven het waterpeil. Goed verborgen,
afgelegen.
Uiterst goed verborgen.
Ik wikkel me in mijn gele overhemd.
Ik loop.
Slechts enkele kilometers hiervandaan (hij wijst naar het zuiden)
hebben ze burgers vermoord.
Daar (hij blijft naar het zuiden wijzen) snijden ze hoofden af.
En daar (hij wijst naar het westen) heersen het donker en de nacht.
Andere afgesneden hoofden, Sarah.
Kinderen met eeuwig stijve vingers.
Ik ruik je adem.
Daar ben je.
Je hebt gerookt, ik weet het. Het is je geheim.
Je hebt altijd stiekem gerookt.
Waar ga je naartoe?
Waarom vertrek je nu al?
Ik hoor je van alles fluisteren terwijl
je verderloopt.
Elke dag hetzelfde, liefste.
Terwijl je verdwijnt, vraag je of ik naar hartenlust

heb gedoken.

Of ik naar hartenlust heb kunnen lezen en schrijven.

Mahmoed.

Je zegt mijn naam.

Zachtjes.

Teder.

Zet water voor de thee op, Mahmoed.

Daarna ga je weg en terwijl ik denk aan onze kinderen, die vertrokken zijn en terwijl het gewicht van de aarde op mijn slapen weegt, voel ik dat ik alleen wil zijn, dat ik moet huilen.

Wanneer weet je dat een van onze kinderen dood is,

Mahmoed? Wanneer weet je dat met zekerheid?

Je keert op je schreden terug.

Je legt je hand op mijn arm.

Vandaag, zeg je, had ik de indruk dat ik van Nazifé moest

bevallen. Dezelfde pijn. Alleen gleed ze ditmaal terug

in mijn buik. Onze dochter gleed terug in mijn schoot.

Ik streel je koude wang en kijk naar de maan, Sarah.

Ik zeg niets.

Mijn bord komkommers is leeg.

De hele wereld is leeg.

Kon ik maar slapen!